

Prolegem/Prolighem.

De Oude Zenneweg verbond Vilvoorde/Grimbergen, het bolwerk van de Berthouts, met Heindonk en Rumst (plaats waar de Romeinen een kleine vlootbasis vestigden) en het achterland via Epegem, Weerde, Zemst, Hombeek, Leest en Heffen. In ons dorp kwam die via de huidige Kouter (die vroegere Laerestraat werd genoemd) over het dorpsplein naar de Molenstraat richting Heffen. De dorpskern moet ontstaan zijn rond de kruising van de weg, de Mechelse Baan, die van Mechelen naar Tisselt liep. Deze kwam over de Zennebrug door de Pastoor De Heuckstraat (vroegere Mechelbaan) over het dorpsplein. Daar draaide ze in Ten Moortele (vroeger 's Heerenstraete en later Scheerstraat), de huidige Vinkstraat (vroeger Koey(e)straat), de Wagenmakersstraat (vroeger Tisseltbaan maar behoorde daarvoor ook tot de Koey(e)straat en gedeeltelijk even Tissel(t)straat) om via het kapelletje van de Boerinnengilde uit te komen op de huidige Juniorslaan tot Tisselt. Onze dorpskern sluit rechtstreeks aan bij de grote dorpskouter, het koutergebied van Prolegem (één groot veldencomplex dat zich rechtstreeks palend aan de dorpskern, vanaf de chiropleinen tot aan Hombeek uitstrekte en begrensd was door de Winkelstraat, Elleboogstraat en Wagemakerstraat). Hier situeren we de oudste kern van Leest. Prolighem was een Frankische nederzetting ter hoogte van de sacrale plaats waar later een kapel en een paar eeuwen later het klooster van Leliëndael ontstond. Juist in het meetkundige midden van Hombeek en Leest. Uit archeologische vondsten weten we dat dit gebied aanvankelijk bewoond werd door Nerviërs, een Germaanse stam met Keltische invloeden, die het gebied al bewoonde in 200 voor Christus. Ze woonden op den Hogen Oever. Nadat de Romeinen onze contreien veroverden zouden Franken (vanaf 370 na Christus) de eerste naamgevingen voor de hedendaagse dorpen en gehuchten gegeven hebben. Plaatsnaamkunde bevestigt dat. Bewaarde toponiemen verraadden een Frankische klankkleur. Ze zijn herkenbaar aan hun ingaheimtoponiemen (-gem = gezin). Buiten Prolighem kennen we binnen de grenzen van Mechelen, Zemst en Hombeekwaarts ondermeer ook Eggelghem, Epegem, Berbelgem, Zwivegem, Adegem, Ouwergem, Relegem en Heisegem. Prolegem kwam tot stand in het verlengde van "Honnebeke" (Hombeek). Het sloot aan op het agrarisch gebied van de "Honnebeker-kouter" en op Leliëndael van waaruit de overgang van de Zenne werd gecontroleerd. De ligging aan de oude heirbaan Mechelen-Aalst was de belangrijkste reden voor die inplanting. Tijdens de Frankische periode werd de "Honnebeker-kouter" uitgebreid met de Leestse kouter. Deze percelen voorzagen tijdens de kloosterperiode voor het levensonderhoud van de gemeenschap.

In 1129 stond bisschop Burchard van Kamerijk (Cambrai) de parochies Hombeek en Leest af aan de abdij van Kortenberg. Hombeek en Leest werden in één zelfde charter (=een opgestelde tekst om op gebalde wijze een aantal principes over een bepaald onderwerp vast te leggen en te presenteren.) vermeld wat verklaard dat de parochies bindingen hadden. Een logische verklaring zou kunnen liggen in hun ontstaan uit een kapel: de kapel van Prolighem. Het lag tevens op een kruispunt van twee voornaamste wegen: enerzijds de oude Zenneweg en anderzijds de Gentse weg, die Mechelen met Gent verbond via Stuyvenberg, de voorde door de Zenne, over Steynemolen en Oxdonk om via de woonkern van Kapelle o/d Bos richting Londerzeel, Steenhuffel, Merchtem en via Aalst dus Gent bereikte. Deze wegen zorgden voor een drukke bedoening rond het klooster. Cultusplaatsen ondergingen in de loop der eeuwen belangrijke verschuivingen. Meestal lag dat aan fysieke veranderingen in het milieu. Het is meer dan waarschijnlijk dat de plaats aan de oude Zenne voor de komst van de Kelten reeds een merkwaardig punt was. Door de plotse klimaatverandering rond 3900 voor Chr. verschoven als gevolg van vloedgolven de woonsites naar hogere gelegen gebieden.

De dorpskernen van Leest en Hombeek zouden rond die periode ontstaan zijn. Toen de Kelten zich rond 1200 voor Chr. vermengden met de plaatselijke bewoners, bevonden de woonsites zich achter de huidige kerk. Misschien verklaart dat de rede waarom de kerk, die pas later gebouwd werd, naast

de dorpskern ,de kruising van de twee Leestse hoofdbanen , stond. Vanaf de 9de eeuw zijn er sporen van Deense koningen (Vikings) die zich in de streek kwamen vestigen zoals Onulfus van Wolvertem en diens vader Volkaard I van Anderlecht (11de eeuw). Pas in de hoge middeleeuwen kwam er meer bewoning in Leest en Hombeek. In de Karolingische periode werden we samen met vrijheid Mechelen overgedragen aan de kerk van St. Lambertus van Luik.

Het grote veldencomplex ,welke we reeds in het begin vernoemde, is het oudste akkerland van Leest waar we de oudste kern situeren. Hieraan paalt, tussen de Laerestraat en de Zenne een uitgestrekt beemdengebied waar zich nabij de grote kronkelende bocht (die ondertussen is afgesneden en rechtgetrokken) het dorps-hof bevond. Het hof Van den Broecke of te Hoogvorst. Over dit hof komen we in een volgend artikel uitgebreid terug.

De naam : Leest.

Er bestaan verschillende meningen over de oorsprong van de naam van ons dorp. Men heeft in oude documenten de volgende benamingen tegen gekomen: LENST (1129,1267,1271), LESTH (1250), LEST (1317), LIEST (1217), LEEST (1302,1327,1349,1460 en volgende jaren).

Oorspronkelijk dacht men omdat hier plaatsen waren waar veel lis groeide dat LEEST samengesteld was uit "Lisc" of "Lise of Lese" wat lis of biezen betekende en "uth" welke een plaatsaanduiding was. Dus LEEST was een plaats waar lis of biezen groeide?

In het middelnederlands betekende "Lees,Lese,Leise" gracht, voor of wagenspoor. In het Leestse dialect spreekt men over een "karliës"

De meest logische benaming zou wijzen op de slijkerige bodem waar verschillende "liësen" elkaar kruisten. De Leestse nederzetting is ontstaan rond dit kruispunt van de drukke Zenneweg en de Mechelse baan. Het drukke gerij van karren maakte onbetwistbaar vele wagensporen of "Liësen"? Liës + achtervoegsel -t vormen onze dorpsnaam.

J. Lindemans vroeg zich in "Plaatsnamen" af of er in Leest misschien de naam van een verdwenen boomsoort zit? Het achtervoegsel -t verschijnt in oude oorkonden als -ut, -at, -it en werd later dof als -et en -t dat afstamt van het Latijnse -etum. Die samenstelling was terug te vinden in boomnamen eindigend op -t zoals in Aalst =aals=els, enz....

Of omdat het hier altijd plezant aan toeging zocht men een plaatsnaam die rijmde op "Feest"?